

Kladruby

Kraj: Plzeňský

Správní obvod: Stříbro

Nadmořská výška: 413 m n. m.

Počet obyvatel: 1 604

Adresa URL: www.kladruby.cz

Okres: Tachov

GPS souřadnice: 49.715298N, 12.979909E

První pís. zmínka: 1115 (909 let)

PSČ: 349 61

Historie obce Kladruby

Benediktinský kladrubský klášter byl založen v roce 1115 Vladislavem I. Tento český vladař je přímo v klášteře i pochován a je tak jedním z malá českých knížat pohřbených mimo Prahu. O založení kláštera se zmiňuje i Kosmas ve své Kronice české.

Je velice pravděpodobné, že obec Kladruby existovala již několik desítek let před založením kláštera. Bohužel neexistuje žádná písemná zmínka o obci z tohoto období, archeologické průzkumy nedaleko současného hřbitovního kostela (v místech, kde se původně Kladruby rozkládaly) nenalezly ani žádné pozůstatky starší než 13. století, s výjimkou základů románského kostela sv. Petra a Pavla. Každopádně existence obce Kladruby je jednoznačně prokázána v zakládací listině kláštera, která se ovšem nezachovala v originále, nýbrž pouze v opisu z roku 1197. V téže listině je první zmínka o řadě dalších vesnic, které jsou zde buď uváděny jako majetek kláštera, nebo naopak pro svojí výlučnou polohu (při zemské stezce) jsou z majetku kláštera vyňaty. Klášter tak obdržel většinu území mezi řekami Mží a Mžicí (dnešní Úhlavkou), což odpovídá asi čtvrtině současného okresu Tachov.

Výhodná poloha při norimberské zemské stezce a nalezení stříbrných rud v okolí přispěly k výraznému rozkvětu Kladrub. Václav I. tak povýšil již v roce 1230 Kladruby na město a Kladruby získaly městská privilegia jako jedno z prvních sedmi sídel v Čechách. Díky bohatství stříbrných rud byla nedaleko od Kladrub koncem 12. století založena hornická osada Stříbro. Ta byla na konci třináctého století rovněž povýšena na město. Od té doby se datuje konkurence mezi Stříbrem a Kladruby.

Řezenská zemská stezka, původně vedoucí z Plzně na jihozápad, byla přesunuta, aby vedla přes bohaté město Stříbro. Kladruby byly v roce 1352 přesunuty směrem blíže ke klášteru. Stříbro jako královské město bylo ve 14. století vladaři více podporováno a kladrubští to nelibě nesli. Dokonce v roce 1382 Václav IV. zrušil Kladrubům původně udělený souhlas s výstavbou městských hradeb, protože se obával, že město Stříbro jej přestane podporovat finančně. Dalším výnosem chtěl Kladrubům zrušit i právo konat pravidelné trhy. Odvolával se přitom na to, že královská města by měla mít garantováno, že v okruhu jedné české míle od nich by neměly probíhat pravidelné trhy. To už se kladrubští měšťané skutečně vzbouřili a uspořádali si trh i přes tento zákaz. Stříbrští chtěli sice na kladrubské vytáhnout a zarazit jim to, ale kladrubští se o tom dozvěděli a počíhali si na ně v lesích mezi Stříbrem a Kladruby a nad stříbrskými zvítězili. Od té doby sice ve věci trhovního práva zavládl mír, ovšem i v dalším období význam Stříbra pomalu, nicméně vytrvale, rostl na úkor Kladrub.

Zhruba od roku 1500 jsou zachovány městské knihy, které nám dávají mnohem více informace o běžném životě v Kladrubech. Tak např. již roku 1500 byla v Kladrubech latinská škola, zřízená v souvislosti s klášterem. Zatímco město v 16. století vzkvétalo, v roce 1616 dostalo konečně i vlastní městský znak,

klášter se stále nevymanil z finančních problémů, neboť kladrubští poddaní několikrát povstali proti klášterní vrchnosti, v roce 1557 byl klášter zpuštěn říšským vojskem a v roce 1590 pak přišel velký požár, kdy lehly popelem všechny hospodářské budovy kláštera. Rudolf II. se navíc snažil omezit majetek kláštera a jen rozsáhlá finanční „pomoc“ panovníkovi uchránila klášter od dalších rozsáhlých majetkových ztrát. Během třicetileté války se situace obrátila, neboť Kladruby byly několikrát dobyty a vydrancovány, zatímco klášter získal díky posílení vlivu katolické církve nový majetek, který umožnil přistoupit k obrovským přestavbám kláštera. Koncem 17. století ve městě roste podíl německého obyvatelstva a městské knihy obsahují výrazně větší podíl zápisů v němčině. Město bylo poznamenáno v roce 1701 morem, po němž byl na náměstí postaven mariánský morový sloup a zřízena kašna. V roce 1711 vypukl první z velkých požárů, které výrazně omezovaly další rozvoj města. Koncem 18. století došlo k rozsáhlé barokní přestavbě kostela sv. Jakuba na náměstí. Současnou podobu tento kostel dostal až po dalším, ještě rozsáhleším požáru v roce 1843.

Ve zrušeném klášteře byla krátce vojenská nemocnice, poté chudobinec. V roce 1843 klášter kupuje rod Windischgrätzů, ovšem jako sídelní místo ho používali až v 20. století. V letech 1853-56 byl klášter přebudován na pivovar, sklepy byly získány zahrnutím přízemí hlínou, mrtví mniši byli z kobek vesměs vyházeni na smetiště za klášterem. Devastace objektu kláštera vyvrcholila roku 1860, kdy pivovar, jenž měl svým výstavem konkurovat plzeňskému Prazdroji, vyhořel. Před druhou světovou válkou v Kladrubech dominovalo německé obyvatelstvo. Koncem 19. století zde byl jako reakce na časté požáry ustaven jeden z prvních hasičských sborů v západních Čechách. Škola založena roku 1895, ovšem vyučovacím jazykem byla němčina. Čechům se tato skutečnost příliš nelíbila, takže v 20. letech 20. století si založili vlastní, českou menšinovou školu. Po druhé světové válce bylo německé obyvatelstvo odsunuto a Kladruby byly dosídleny lidmi české národnosti. Objekt kláštera byl Windischgrätzovi zabaven. Za komunistického režimu vznikl v Kladrubech státní statek. Ten sídlil jistou dobu v zkonfiskovaném klášteře, poté byl přestěhován do centra obce. V 60. letech v rámci centralizace a snahy vytvořit z okresu Tachov baštu vzorného socialistického zemědělství byl statek spojen s tachovským a vytvořen tak jeden mamutí, příliš operativně ovšem nefungující celek. V Kladrubech byl vybudován velkokapacitní kravín, který se stal spolu se sušičkou obilí novou dominantou obce. V 70. letech byl konečně klášter zpřístupněn veřejnosti. Byl v té době ovšem značně zchátralý. Rozsáhlé rekonstrukce začaly v 80. letech a pokračují v zásadě dodnes. V období mezi 50. a 70. lety fungovalo za objektem kláštera přírodní divadlo. Konaly se zde hojně navštěvované kulturní akce, na nichž mj. vystoupili i Karel Gott, Helena Vondráčková a Marta Kubišová. V rámci normalizace a centralizace kulturních a společenských akcí bylo divadlo na začátku 70. let zrušeno a od té doby chátrá, i přes několik pokusů obecního úřadu o jeho obnovení. Od 12. dubna 2007 byl obci vrácen status města.

